

Sygn. akt I ACa 76/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 kwietnia 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Roman Sugier (spr.)
Sędziowie :	SA Ewa Jastrzębska SO del. Joanna Naczyńska
Protokolant :	Anna Wieczorek

po rozpoznaniu w dniu 16 kwietnia 2014 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa M. B.

przeciwko Skarbowi Państwa - Dyrektorowi Aresztu Śledczego w (...)

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 27 września 2013 r., sygn. akt II C 463/11

- 1) oddala apelację;
- 2) nie obciąża powoda kosztami postępowania apelacyjnego;
- 3) przyznaje od Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Katowicach) na rzecz radcy prawnego M. J. 147,60 (sto czterdzieści siedem i 60/100) złotych w tym 27,60 (dwadzieścia siedem i 60/100) złotych podatku od towarów i usług, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt I ACa 76/14

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 27 września 2013 roku Sąd Okręgowy w Katowicach powództwo oddalił, nie obciążył powoda kosztami procesu, przyznał również r.pr. M. J. od Skarbu Państwa kwotę 8 856 zł tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu.

Orzeczenie Sądu Okręgowego w Bielsku-Białej oparte zostało na następujących ustaleniach.

Powód przebywał w Areszcie Śledczym w (...) w okresie od 17 sierpnia 2007 r. do 10 marca 2009 r. oraz w okresie od 10 do 12 lutego 2010 r.

Areszt Śledczy w (...) spełnia obowiązujące normy dotyczące warunków bytowo – socjalnych. W latach 1992-1996 budynek został generalnie wyremontowany, wszystkie cele mają odpowiednie wyposażenie w tym zabudowany kącik sanitarny. Sale mieszkalne posiadają wystarczające oświetlenie. W jednej z cel, w której przebywał powód, przy oknie widoczna była pleśń, występował problem z karaluchami.

W czasie całego pobytu w jednostce pozwanego powód nie zgłaszał wychowawcom ani administracji zakładu skarg. Nie sygnalizował również lekarzom ani psychologom potrzeby konsultacji, nie był badany ani leczony przez lekarza psychiatrę, nie zgłaszał lekarzom innych specjalności dolegliwości i objawów dotyczących jego stanu psychicznego, w związku z czym nie pobierał żadnych leków psychiatrycznych. Z dokumentacji medycznej powoda wynika, że w czasie osadzenia nie ujawniły się u powoda objawy uszczerbku na zdrowiu psychicznym.

Sąd Okręgowy w pierwszej kolejności uznał, że skoro powód złożył w niniejszej sprawie pozew w dniu 26 września 2011 r., to stosownie do art. 442¹ § 1 kc, jego żądanie wywodzone w oparciu o stan faktyczny zaistniały przed dniem 26 września 2008 r. było przedawnione.

W ocenie tego Sądu, w okolicznościach tej sprawy uznanie zarzutu przedawnienia nie naruszało zasad współzycia społecznego (art. 5 kc).

W zakresie roszczeń nieprzedawnionych, Sąd pierwszej instancji wskazał, że z materiału dowodowego niniejszej sprawy nie wynikają żadne konkretne okoliczności pozwalające na ustalenie, iż powód doznał ujemnych następstw odbywania przezeń kary pozbawienia wolności w warunkach przeludnienia. Powód przebywał w przeludnionych celach jedynie przez okres 34 dni i norma określająca dopuszczalny stan osobowy była nieznacznie przekroczona. W tym czasie powód nie składał wychowawcom, ani administracji zakładu żadnych skarg dotyczących przeludnienia, czy panujących w celach warunków. Mimo takiej możliwości powód nie prosił o konsultację psychologiczną, ani wizytę u lekarza psychiatry. Powód nie skarżył się na dolegliwości natury psychicznej.

Wobec skutecznie zgłoszonego zarzutu częściowego przedawnienia roszczenia oraz wobec braku przesłanek przewidzianych w art. 23 kc, 24 kc oraz 448 kc objęte pozwem żądanie, zdaniem Sądu pierwszej instancji, nie zasługiwało na uwzględnienie.

W przedmiocie kosztów orzeczono na zasadzie art. 102 kpc oraz § 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dn. 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.

Wyrok został zaskarżony apelacją przez powoda w części oddalającej powództwo.

Skarżący zarzucił naruszenie:

- art. 278 § 1 kpc poprzez odmowę dopuszczenia dowodu z opinii biegłego sądowego, związanej z przeprowadzeniem badania stanu zdrowia powoda i oceną w jakim stopniu pobyt powoda w Areszcie Śledczym w (...) miał wpływ na jego stan zdrowia psychicznego i fizycznego,
- art. 299 kpc w zw. z art. 235 § 1 kpc poprzez odmowę dopuszczenia dowodu z przesłuchania powoda bezpośrednio przed Sądem Okręgowym w Katowicach,
- art. 233 kpc poprzez uchybienie zasadzie swobodnej oceny dowodów

- art. 442¹ § 1 kc poprzez jego błędną wykładnię i uznanie, iż roszczenie powoda uległo przedawnieniu,
- art. 23 kc, 24 kc i 448 kc przez ich błędną wykładnię i uznanie, iż powodowi nie należy się zadośćuczynienie,
- art. 5 kc poprzez jego nieuwzględnienie w odniesieniu do podniesionego zarzutu przedawnienia.

Powołując się na powyższe zarzuty skarżący wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie na jego rzecz od pozwanego kwoty 60 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 27 września 2013 r. Domagał się również zasądzenia od strony przeciwnej kosztów procesu, ewentualnie przyznania pełnomocnikowi powoda kosztów nieopłaconej pomocy prawnej.

Pozwany wnosił o oddalenie apelacji i o zasądzenie kosztów.

Sąd Apelacyjny w Katowicach zważył co następuje:

Apelacja powoda jest niezasadna.

W pierwszym rzędzie podkreślenia wymaga, że Sąd Apelacyjny w pełni podziela ustalenia Sądu Okręgowego, które zostały dokonane w oparciu o prawidłowo przeprowadzone postępowanie dowodowe, i przyjmuje je jako własne. Na odmienną ocenę w tym zakresie nie może wpłynąć to, że oddalono wnioski powoda o przesłuchanie go przed tym Sądem. Powód miał bowiem możliwość złożenia zeznań przed Sądem Rejonowym w L., z uwagi zaś na odległość pomiędzy miejscem osadzenia w jednostce penitencjarnej (...) a siedzibą Sądu pierwszej instancji, uprawnione jest przyjęcie, że spełniona została przesłanka z art. 235 § 1 kpc („poważne niedogodności”) dająca podstawę do odstępstwa od objętej tym przepisem zasady, iż postępowanie dowodowe odbywa się przed sądem orzekającym. Skoro ze sposobności takiej bez przytoczenia uzasadnionych powodów (za taki z pewnością nie może być uznane zgłoszone żądanie połączenia spraw) nie skorzystał i odmówił odpowiedzi na pytania sporządzone przez Sąd Okręgowy, słusznie nie uwzględniono jego ponownego wniosku o przesłuchanie.

Nie ma również racji skarżący, iż skoro zdarzenie obejmujące przebywanie przez niego w jednostce penitencjarnej w warunkach przeludnienia miało charakter ciągły, to przyjąć należy, że początek biegu terminu przedawnienia z art. 442¹ § 1 kc rozpoczął się z chwilą ustania tego stanu. Słusznie bowiem w tym względzie wskazał Sąd Okręgowy, że momentem właściwym dla określenia początku trzyletniego terminu biegu terminu przedawnienia, o którym mowa w powołanym przepisie, jest data dowiedzenia się o szkodzie, nie ulega zaś wątpliwości, iż powód w czasie odbywania kary pozbawienia wolności miał świadomość osadzenia w celach niespełniających wymogu zapewnienia 3 m² na osobę. Podzielić należy wyrażony przez ten Sąd pogląd, że w tej sytuacji zasadność objętego pozwem roszczenia podlegała ocenie jedynie na podstawie zdarzeń nieprzedawnionych, tj. zaistniałych od dnia 26 września 2008 r. Nie można przy tym zgodzić się z zawartą w apelacji argumentacją, że powołany przez stronę pozwaną zarzut przedawnienia jest sprzeczny z zasadami współżycia społecznego. Powód nie przedstawił jakichkolwiek dowodów i twierdzeń, które mogłyby wskazywać na fakt, iż podniesienie tego zarzutu stanowi nadużycie prawa, Sąd Apelacyjny zaś również tego rodzaju okoliczności się nie dopatrzył.

Równie bezzasadnie skarżący zarzucił naruszenie przez Sąd pierwszej instancji art. 23 kc, 24 kc i art. 448 kc. Trafne jest bowiem stanowisko tego Sądu, iż nie było podstaw do uwzględnienia powództwa o zadośćuczynienie w oparciu o okoliczności zaistniałe w okresie nieprzedawnionym, z których jako najistotniejszy wyeksponowany został fakt osadzenia w warunkach przeludnienia.

Jak wskazuje się w orzecznictwie umieszczenie osoby pozbawionej wolności w celi o powierzchni przypadającej na osadzonego mniejszej niż 3 m² nie przesądza o zasadności roszczenia dochodzonego na podstawie art. 448 kc., którego przyznanie zależy od wielu różnych okoliczności, w tym między innymi od długości przebywania w przeludnionej celi, uciążliwości z tym związanych, poczucia krzywdy i jego stopnia oraz od pozostałych warunków odbywania kary pozbawienia wolności, które mogą zwiększać poczucie krzywdy lub je osłabiać a nawet sprawiać, że

w ogóle nie powstało (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 października 2011 r., V CSK 489/10, LEX nr 1102552, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 2011 r., V CSK 113/11, LEX nr 1101690).

Powód zaś w niniejszej sprawie nie wykazał, że we wspomnianym okresie takie okoliczności, zwłaszcza dotyczące zakresu oraz stopnia naruszenia normy powierzchni celi mieszkalnej z art. 110 § 2 kkw, zachodziły. Wskazać w tym kontekście trzeba, że powód od 26 września 2008 r., tj. w okresie 169 dni przebywania w Areszcie Śledczym w (...), jedynie w trakcie 34 dni był osadzony w warunkach uchybiających opisanej wyżej normie. W sytuacji gdy w celi, w której on przebywał ponadnormatywnie znajdowała się tylko jedna osoba, nie można mówić o tym, iż to naruszenie to było dolegliwe dla powoda w stopniu uzasadniającym dochodzone żądanie.

Powód nie udowodnił również, że zachodziły inne okoliczności świadczące o naruszeniu jego dóbr osobistych przez pozwanego. Wbrew tezie skarżącego, w toku tego postępowania nie powoływał się on na szereg tego rodzaju faktów, a pozostających poza sferą przeludnienia. Powód w tym aspekcie wskazał jedynie na to, co zostało poparte zeznaniami świadka B. M., iż w celi nr (...) pojawiały się karaluchy, a na ścianach znajdował się grzyb. W świetle złożonej przez pozwanego dokumentacji nie zdołał on jednak wykazać, pomimo zaofiarowanych dowodów, że panujące w tej celi warunki bytowe naruszały jego dobra osobiste. W tym względzie zwrócić należy uwagę na fakt, iż z protokołów sporządzonych przez właściwy w tym zakresie organ państwowy wynika, iż w trakcie przeprowadzonej w tej jednostce penitencjarnej kontroli sanitarnej nie stwierdzono jakichkolwiek nieprawidłowości, ani też naruszenia przepisów.

Wreszcie za chybiony uznać było trzeba zarzut związany z tym, iż Sąd pierwszej instancji zaniechał dopuszczenia dowodu z opinii kolejnego biegłego. Skoro bowiem w oparciu o nakreślone przez powoda konkretne okoliczności związane z przeludnieniem i warunkami panującymi w celi nie sposób było przypisać pozwanemu odpowiedzialności z art. 448 kc, tym samym nie zachodziła potrzeba zbadania skutków odbywania kary pozbawienia wolności związanych z jej wpływem na zdrowie psychiczne powoda, a sporządzone w tej sprawie opracowanie odnoszące się do tego zagadnienia należało uznać za wystarczające.

Z tych względów Sąd Apelacyjny apelację oddalił na mocy art. 385 kpc.

W ocenie Sądu Apelacyjnego powód zasługiwał na nieobciążanie go kosztami procesu na podstawie art. 102 kpc. Powód, podnosząc w złożonym środku odwoławczym, zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego, w szczególności związane z oddaleniem przez Sąd pierwszej instancji jego wniosków o jego przesłuchanie przed tym Sądem, a także o dopuszczenie dowodu z opinii kolejnego biegłego, połączonej tym razem z dokonaniem bezpośredniego badania stanu psychicznego, mógł pozostawać w subiektywnym przekonaniu o zasadności składanej apelacji. Powyższe w połączeniu ze złą sytuacją materialną skarżącego, o czym niewątpliwie świadczy fakt udzielenia mu zwolnienia od kosztów sądowych w całości, pozwalał na zastosowanie powołanej wyżej normy.

O kosztach pomocy prawnej Sąd Apelacyjny orzekł na mocy § 12 ust. 1 punkt 2 w związku z § 10 ust. 2 punkt 25 oraz § 2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.